

Til
Nærings- og fiskeridepartementet

Vår dato: 14.01.2022
Deres dato: 11.10.2021
Vår referanse: 34800
Deres referanse: 21/6417-1

Høring - etablering av en ny ordning for tildeling av miljøteknologitillatelser

Viser til brev datert 11. oktober 2021, og oversender med dette Sjømat Norge sin høringsuttalelse.

Oppsummert så er Sjømat Norge positive til at departementet har tatt initiativet til å etablere en ordning med miljøteknologitillatelser, som gir næringen mulighet til å utnytte nye areal og produksjonsstrategier. Sjømat Norge støtter at departementet setter krav til drift ut fra vilkårene om lavt utslipp av lakselus og oppsamling av slam, og at tillatelsene tildeles ved auksjon. Med bakgrunn i erfaringer fra tidligere tildelingsrunder ønsker Sjømat Norge at en skjønnsmessig innovasjonskonkurranse unngås.

Behov for en ordning med miljøteknologitillatelser

Skal Norge realisere sine ambisjoner for sjømatnæringen, så er det særskilt to begrensede ressurser som det må være et stort fokus på fremover – tilgang til nye fôrråstoffer og muligheten til å ta i bruk nye arealer. I arbeidet med å sikre tilstrekkelig areal må det både arbeides med å optimalisere utnyttelse av de arealene som allerede benyttes i dag, men også utvikle ny teknologi som gjør næringen i stand til å bruke områder hvor drift med tradisjonell teknologi ikke er aktuelt. Vi ser at utvikling av nye driftsformer med ny teknologi, både vil kunne gi mulighet til å drive i mer eksponerte områder og i områder med lav resipientkapasitet. Flere fjordområder i Norge er såkalte terskelfjorder med begrenset utskiftning av vann. Det er også grunne områder hvor drift med tradisjonell teknologi ikke vil være mulig fordi spredningsområdet for organisk materialet blir for lite, og ikke kan sikre en aerob nedbrytning av det organiske avfallet. Med en teknologi som samler opp deler av det slammene som produseres, så åpner det for at nye anleggstyper kan benyttes i disse områdene.

Sjømat Norge ser også at nye teknologier kan bane vei for nye produksjonsstrategier som kan bidra til å optimalisere produksjonsprosessene. Eksempelvis kan bruk av lukka enheter på sjø eller på land for den første delen av produksjonen, redusere produksjonstiden med åpne systemer i sjø og med det redusere fiskens eksponering for lakselus. Lukka produksjonsheter kan også være positivt i områder hvor påvirkning av lus mellom lokaliteter er en reell utfordring. Ved å begrense utslipp av lusenauplier i deler eller hele av produksjonskapasiteten i en sone vil biosikkerheten kunne bedres. Generelt er det viktig at kriteriene i ordningen innrettes slik at man stimulerer til en utvikling i en bredde av ulike teknologier.

Det er også grunn til å påpeke at slam representerer en potensiell ressurs til jordforbedring, energi og som en ressurs både som kilde til fosfor og som substrat for kultivering av insekter og marine evertebrater.

Sjømat Norge støtter derfor departementet sin vurdering at det er behov for en ordning som incentiv til innovativ teknologiutvikling. Nye teknologiske løsninger kan i dag vanskelig konkurrere med tradisjonell teknologi i forhold til trafikklyveksten. Det er derfor et behov for et

forvaltningsmessig grep som legger til rette for utvikling av nye teknologier. I og med at tillatelsene kommer som et tillegg til trafikklysvæksten støtter Sjømat Norge dette forslaget.

Akkumulering av slam i tradisjonelt oppdrett er ikke en utfordring i dag

Sjømat Norge ønsker å påpeke at ulike teknologier alle har sine fordeler og ulemper, og utlysningen fra departementet kan gi et inntrykk av at slam representerer et stort problem. I dag så foregår i all hovedsak havbruksproduksjonen av fisk med bruk av tradisjonell merdteknologi, hvor det er satt en MTB (maksimal tillatt biomasse) for den enkelte lokalitet for å sikre at denne drives miljømessig forsvarlig. For dokumentasjon av mulige negative effekter av akkumulert organisk materiale på lokalitetene, er havbruksbedriftene pålagt MOM B og MOM C undersøkelser.

MOM B undersøkelse er en trendovervåking av miljøtilstanden på lokaliteten (B-undersøkelse) etter Norsk Standard 9410 "Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg", eller tilsvarende internasjonal standard (jf. akvakulturdriftsforordningen § 35). Undersøkelsen er en enkel og kostnadseffektiv overvåking av bunnforholdene under og i umiddelbar nærhet til et akvakulturanlegg, og måler påvirkningen fra anlegget. Den skal utføres av en kompetent aktør, som kan dokumentere faglig kompetanse og som er uavhengig av oppdragsgiver. I 2020 oppnådde 93 % av lokalitetene tilstanden «Meget god» eller «God».

MOM C er en mer omfattende bløtbunnsundersøkelse, hvor bunntilstanden fra anlegget (anleggssonen) og utover mot resipienten (overgangssonen) blir målt. Hensikten er å vurdere utstrekningen av påvirkning fra akvakulturanlegget. Undersøkelsen måler blant annet sedimentets sammensetting, bunndyrsfauna med mer, for å kunne vurdere om organisk materiale kommer fra akvakulturanlegget eller andre kilder i området. C-undersøkelsen utføres også i henhold til NS9410, eller annen tilsvarende internasjonal standard.

På bløtbunn gjøres der risikobaserte overvåkingsundersøkelser av bunnens miljøtilstand i forhold til tilstanden ved den forrige undersøkelsen. Hvis en lokalitet kommer ut i en uønsket tilstand setter myndighetene i gang tiltak, og lokaliteten vil ved neste undersøkelse kunne ha forbedret miljøtilstanden. Under forutsetning av at myndighetene kvalitetskontrollerer rapportene og følger opp vil bløtbunnslokaliteter som overvåkes med Norsk Standard NS9410:2016 ha liten risiko for uakseptable miljøeffekter som følge av partikulært organisk utslipp. Det er gjennomført mye forskning rundt effekter på bløtbunn og det er gode overvåkingsdata tilgjengelig. Basert på dette vurderes kunnskapsstyrken som god. Havforskningsinstituttet vurderer tilstanden til bløtbunnslokaliteter å være god i alle produksjonsområder, og at risiko for uakseptable miljøpåvirkninger som følge av partikulært organisk utslipp er lav¹.

Tildelingsprosess

Sjømat Norge støtter departementet sin vurdering om at det bør være et mål at tildelingsprosessene skal være så effektive som mulig. Erfaringene fra tildeling av utviklingstillatelser viste at dette var en svært ressurskrevende prosess, både for søker og søknadsbehandler. Bakgrunnen for dette var blant annet en følge av at noe uklare vilkår, som gjorde at flere valgte å klage på forvaltningens vurderinger. *«Forvaltningen av utviklingstillatelser har vært ressurskrevende. Både Fiskeridirektoratet og NFD har satt av langt større ressurser enn det man først anså som nødvendig. Arbeidet har ikke bare omfattet vurdering av søknader, men også håndtering av et stort antall klagesak, innsynsbegjæringer og mediedekning tilknyttet ordningen og ferdigstilling av endelig tilsagn og avtaler.»*²

¹ Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2021 – risikovurdering, Havforskningsinstituttet, 2021.

² Evaluering av utviklingstillatelser for havbruksnæringen og vurdering av alternative ordninger i fremtiden, Menon Economics, 2021.

Et viktig tiltak for en effektiv tildelingsprosess er å begrense antall tildelingskriterier, som må være entydige og objektive. Med andre ord - kriterier som begrenser rommet for uensartet skjønnsutøvelse. Dette vil redusere antall klager på avslag, og eventuelle rettsrunder. Både klagebehandling og eventuelle rettsrunder vil forsinke tildelingen av disse tillatelsene, noe som vil være uheldig for søkere av disse tillatelsene.

For å oppfylle vilkårene for å drive en miljøteknologitillatelse må altså selskap i sin drift av disse oppfylle noen gitte konkrete kriterier. I og med at disse kravene skal oppfylles i driften er det ikke behov for en kontroll av hvorvidt det er sannsynlig at søker av miljøteknologitillatelsene oppfyller disse kravene. Dette er også i henhold til det departementet skriver i høringsnotatet: «*Departementet foreslår at det ikke gjennomføres noen forhåndskontroll av om søkerne innehar en teknisk løsning som er i stand til å oppfylle de særskilte driftskravene som vil gjelde for miljøteknologitillatelser.*»

Sjømat Norge er negativ til en innovasjonskonkurranse hvor søker vil bli vurdert ut fra oppnådde innovasjonspoeng basert på en rekke kriterier. Organisasjonen tror at dette vil innebære en betydelig grad av skjønn, og det vil også være vanskelig i ettertid av tildelingen å følge opp og kontrollere at disse kriteriene er innfridd. Vi støtter alternativet om at tillatelsene tildeles gjennom auksjon, og at de nevnte krav til utslipp av lakselus og oppsamling av slam må oppfylles for å ta tillatelsene i bruk.

Krav til gitt vilkår

Som nevnt innledningsvis er Sjømat Norge opptatt av at denne ordningen skal være forutsigbar og at prosessen for tildeling og oppfølging skal være så ressurseffektiv som mulig både for søker og myndighetene. Dette setter noen generelle krav til vilkårene for drift av miljøteknologitillatelsene:

- Vilkårene må være målbare. For å kunne kontrollere i hvilken grad vilkårene er oppfylt må det være mulig å kvantifisere disse på en pålitelig måte.
- Vilkårene må være objektive. Dette innebærer at kvantifisering av måloppnåelse for fastsatte vilkår må baseres på en allmenngyldig metodikk, som ikke kan påvirkes av personlige vurderinger.
- Vilkårene må kunne verifiseres på en ressurseffektiv måte. Metodikken som legges til grunn for kvantifiseringen av måloppnåelse må kunne baseres på en ressurseffektiv metodikk for den som gjennomfører kvantifiseringen, og for de som skal kontrollere denne.

Lavt utslipp av lusenauplier

I §7 i utkast til forskrift om særskilte krav til drift av tillatelser tildelt til miljøteknologiformål og vilkår foreslås det at «det ikke slippes ut egg og frittsvømmende stadier av lakselus». Sjømat Norge mener at det ikke er hensiktsmessig å sette et absolutt krav om ingen utslipp av nauplier. Dette vil utelukke de fleste teknologiene utenom der hvor det er mulig med 100% rensing på inn eller utløpsvann, eller på begge deler. Det er teknologier med lusebeskyttelse eksempelvis gjennom inntak av dypvann, senkemerder eller annen teknologi som henter vann fra områder uten eller med kraftig redusert mengde lus. Disse bør ikke ekskluderes fra å delta på denne ordningen, og kriteriene bør stimulere til en bredde i teknologiutvikling og løsninger.

Vi foreslår som alternativ at krav til utslipp av lusenauplier legges på samme nivå som unntaksregelen i Produksjonsområdeforskriften, §12. Her settes det krav til færre lus enn 0,1voksne hunnlus per fisk i perioden fra og med uke 13 til og med uke 39. Unntaksregelen i Produksjonsområdeforskriften gir oppdretter anledning til vekst, selv i røde områder, da disse ikke anses å ha negativ effekt på vill laksefisk. Fravær av påvirkning på miljøet kan etter kriteriene i § 12 skje ut fra driftsform (f.eks. anlegg med teknologi som ikke gir utslipp av lus), eventuelt på grunnlag av svært lave lusetall og tilnærmet fravær av

medikamentell behandling.³ Kravene tilsvarende de i Produksjonsområdeforskriften, men hvor grensene til lave lusnivå settes for hele året, bør derfor også være tilstrekkelig som vilkår for drift av miljøteknologitillatelsene.

I høringsnotatet vises det til at departementet har vurdert om det bør stilles et prekvalifiseringskrav om at søknaden i tilstrekkelig grad beskriver hvordan hensynet til fiskehelse og fiskevelferd skal ivaretas i den tekniske løsningen søkeren foreslår å bruke. Oppfyllelse av §12 vil være et viktig bidrag til å sikre at teknisk løsning og driftsform ivaretar dette i stor grad som følge av at lakselus og håndtering av lakselus kan representere en utfordring i å ivareta god velferd for fisken, og dermed ikke trenger å legges til som spesifikt krav til miljøteknologitillatelsene..

Oppsamling av slam

Utkast til forskrift er uklar på metodikk for kvantifisering av oppsamling av slam. Dette gir rom for tolkning, og det er viktig at metode for beregning er entydig, og at nivået settes på et realistisk nivå. Det er massebalanse-prinsippet som gjelder ved beregning av miljøfotavtrykk i henhold til Kommisjonens PEF-metode (Product Environment Footprint). Det er derfor grunn til å basere seg på dette. I arbeidet med denne høringen har Sjømat Norge vurdert flere ulike tilnæringer til modell for massebalanseberegninger, med krav relatert til mengde tørrstoff og/eller total mengde organisk karbon. Men vi har valgt å ikke ta stilling til dette, og ber departementet gjøre en grundig vurdering på dette for å sikre at de vilkårene som blir satt ovenfor oppfylles. I tillegg bør det sikres av modellen ikke favoriserer overføring for eksempel som et resultat av at fôrspill lettere kan samles opp enn feces.

Basert på erfaringer fra Sjømat Norge sine medlemmer, så anses 60% oppsamlingsgrad i dag som urealistisk høyt. Det er lite erfaringsdata tilgjengelig for semilukka anlegg i sjø. Antagelig vil nivåer tilsvarende 60 % av det som oppnås av RAS-anlegg på land være mer realistisk. Men dette må utredes ytterligere, slik at departementet legger seg på et nivå som er realistisk og oppnåelig.

Tildeling av søknadene

Sjømat Norge støtter departementet sitt forslag om å gjennomføre auksjoner, da for de som har konsepter som vil oppfylle de to foreslåtte vilkårene. Erfaringene fra trafikklystildelingene er at auksjoner fungerer teknisk, er lite byråkratiske og forutsigbare. Dette er også en tildelingsform som aktørene er godt kjent med.

Ulempen er at den er prisdrivende, og kan blant annet ekskludere søkere som har begrenset med ressurser. I denne sammenhengen er det også pekt på at denne vil favorisere mindre kapitalkrevende løsninger. Sjømat Norge ser også at det kan være ulik betalingsevne for disse tillatelsene langs kysten. Organisasjonen er opptatt av å ta hele kysten i bruk og tillatelsene bør derfor fordeles likt mellom de tre regionene vest, midt og nord.

Andre forhold

Anvendelse av tillatelsen

I forslag til forskrift § 7 vises det til at kravene satt til bruk av miljøteknologitillatelsene er knyttet til utslipp fra lokalitet og ikke produksjonshet. Sjømat Norge mener at dette er svært uheldig da det kan være hensiktsmessig å drifte lokaliteter med både tradisjonell teknologi, og teknologi som oppfyller vilkårene til miljøteknologitillatelsene. Dette vil gi mulighet for en større diversitet i både driftsformer og teknologiske løsninger, som vi oppfatter som en del av formålet med disse nye tillatelsene. Krav til produksjonsheten

---

³ Veileder til produksjonsområdeforskriftens § 12 Søknadsrunde 2021

vil også i større grad gi mulighet til å prøve ut ny teknologi i mindre skala, samtidig som produksjonsvolumet på lokaliteten utnyttes.

Vi foreslår derfor at §7 endres slik at kravene settes til de produksjonsenhetene på lokalitetene som benytter miljøteknologitillatelsene, og ikke lokaliteten som helhet.

Tidsbegrensing

Sjømat Norge foreslår at det etableres en egen tillatelsesgruppe som kun kan benyttes for tillatelser med særlige miljøkrav, definert ut fra gitte kriterier. Gitt at disse tillatelsene ikke kan konverteres, bør tillatelsene ha samme vilkår som andre kommersielle tillatelser, inkludert ingen tidsbegrensning.

Fiskehelse og fiskevelferd som kriterium

Havbruksnæringen er underlagt et regelverk som skal sikre at alt oppdrett er dyrevelferdsmessig forsvarlig. Det forutsettes at de etableringene som kommer med miljøteknologitillatelsene oppfyller gjeldende regelverk, slik at fiskehelse og fiskevelferd som kriterium er unødvendig.

Behov for å utvikle teknologi for utnyttelse av slam som ressurs

Med etablering av nye produksjonsmetoder – og teknologier som samler opp slam har vi tilgang til en betydelig ressurs som bør utnyttes. Slammet har både et potensiale som ressurs til jordforbedring og energiproduksjon. Det kan videre også bli en ressurs både som kilde til fosfor og som substrat for kultivering av insekter og en del marine evertebrater som f.eks. børsteorm. Dessverre kan ikke fiskeslam i dag lovlig brukes hverken som gjødselprodukt eller som førråvare i henhold til gjeldende EØS-rett.

Sjømat Norge forventer at myndighetene stimulerer til både forsknings- og innovasjonsprosjekter som kan bidra til at slammet kan nyttiggjøres på best mulig måte, og kan inngå i en sirkulærøkonomi. Vi forutsetter også at norske myndigheter er aktive i regelverksprosessene i EU slik at ressursen faktisk kan nyttiggjøres.

Antallsbegrensning

Tillatelser etter denne forskrift må få en permanent dispensasjon fra antallsbegrensningskravet i driftsforskriftens § 47a. Maksimalt antall fisk per produksjonsenhet i sjø skal ikke overstige 200 000. Bakgrunnen for dette er at disse konstruksjoner som har en investerings kostnad som er så høy at det må en større biomasse til å fordele kostnader på for å forsvare investeringene, hvis det skal bli aktuelt å ta i bruk en slik ordning.

Forvaltningen

Ny teknologi og nye driftsformer stiller også nye krav til forvaltningen. Både med tanke på saksbehandling ved tildeling av nye lokaliteter og tilsyn av drift er det en forutsetning at de som har et forvaltningsansvar har kunnskap og forståelse for både de mulighetene og utfordringene dette representerer. Vi vil spesielt påpeke at miljøtillatelsene gir en betydelig mulighet for å utnytte sjøareal som er uegnet for tradisjonelt havbruk. Dette må gjenspeiles både i de kommunale og interkommunale planprosessene, men også i søknadsbehandlingen for nye lokaliteter.

Det er i dag flere områder hvor det er satt begrensninger i havbruk basert på en vurdering av at dette representerer en betydelig risiko for vill laksefisk. Med miljøtillatelser som lavt utslipp av lusenauplier må det gjennomføres en ny risikovurdering, og evt. åpnes for at lokaliteter hvor miljøtillatelser benyttes kan drive i disse områdene hvis disse vurderingene tilsier at risikoen for påvirkning er akseptabel.

Som nevnt innledningsvis er areal en begrensende faktor, og skal Sjømat Norge nå sine ambisjoner forutsetter dette en rasjonell forvaltning av våre kyst- og havområder. Denne høringen åpner for en teknologiutvikling som gir nye muligheter for havbruksnæringen, og disse mulighetene må benyttes.

Evaluering av ordningen

Sjømat Norge forventer at departementet gjennomfører en evaluering av ordningen, etter at tillatelsene tatt i bruk i minimum to produksjonssykluser.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Geir Ove Ystmark
Adm. Dir.

Jon Arne Grøttum
Direktør havbruk